

28.07.2022, 17:09 Wersja do druku

Krzeseła

fot. Tomasz Dubiel

Wiele wspólnych spektakli, spotkań w pociągu, w bufetach teatralnych, na korytarzach prowadzących do pokoi gościnnych. Wspólnej pracy z różnymi reżyserami i premier.

I jedno przedstawienie nieskończone, ledwie rozpoczęte próby do *Krzeseł* Ionesco.

Niedokończone, bo umarł Jurek Grzegorzewski.

Teraz na tych wyobrażonych krzesłach, nigdy nieustawionych na scenie, mogłabym posadzić grane przez Jurka Trelę postaci, w których budowaniu uczestniczyłam.

Groteskową Ciotkę Getty Cimiento i Zoto, wesołka z commedii dell'arte z *Rękopisu znalezionego w Saragossie*, pułkownika Abłaputo z *Tak zwanej ludzkości w obłądzie*, raptusa Czepca z *Wesela* i te najważniejsze – rozdzierającego w swoim

bólu Samuela z *Sędziów*, Prospera z *Morza i zwierciadła*, Leara z *Kto wyciągnie kartę wisielca, kto błązna?*

Ale to chyba zbyt sentymentalne...

Więc może o jednej roli?

Starego wiarusa / Leona Szypowskiego z *Klubu Polskiego* Pawła Miśkiewicza.

Szypowski, dawny powstaniec listopadowy na emigracji w Paryżu, ląduje w więzieniu po tym, jak próbował otruć kochankę żony. Jej zdrada to dla niego tragedia osobista i wstyd skompromitowanego Polaka patrioty.

W długim monologu opartym na pamiętniku Szypowskiego jest Trela śmieszny i przejmująco smutny.

Buduje tę postać odwołując się zarówno do swoich słynnych romantycznych wcieleń (albo to my mamy je w pamięci?), jak i do potencjału komediowego niesionego przez tekst.

Przywołuje też jeszcze jedną postać Zesłańca/Adolfa z *Dziadów* Grzegorzewskiego. Tam opowieść Zesłańca o Cichowskim zaczyna Trela na krześle, które ustawia na skraju proscenium, tyłem do osób zgromadzonych w Salonie warszawskim. Mówi wprost do widowni i jest to świadectwo przejmujące.

Miśkiewicz w *Klubie Polskim* zapożycza ten gest – Trela siedzi najpierw wśród publiczności, potem odwraca krzesło i patrząc na nas snuje komiczno-gorzkie zwierzenia więźnia.

Ze wszystkich ról Jurka, których tworzeniu się przyglądałam, ta „historia wesoła, a ogromnie przez to smutna” (albo odwrotnie?) opowiada o jego aktorstwie chyba najpełniej.

Do Warszawy na próby w Teatrze Narodowym jeździł Jurek z ogromnym nawilżaczem powietrza i okazałą baterią kremów, które starannie rozstawiał na półce nad umywalką. Nie wykazywał ochoty do żartów na ten temat, z powagą traktował groźbę ewentualnej grzybicy z butów wyciągniętych z magazynu, czy alergii na sztuczne tworzywo zawarte w materiale kostiumu. O samym kostiumie nie dyskutował, choć najlepiej czuł się w długim płaszczu, chętnie ciemnym i niegrubym. Jak te Samuela, Szypowskiego czy Prospera.

Nasze ostatnie spotkanie miało miejsce w kościele św. Katarzyny w Krakowie. Siedział w zarzuconej na plecy, grubej, puchowej kurtce, którą zabrał na występ, jakby się bał, że zmarznie i nie będzie miał się w co otulić. Ale gdy mówił wiersze, kurtkę zsunął na oparcie krzesła.

Jurek, choć chory, nie potrafił odmówić uczestnictwa w wieczorze poświęconym poezji Adama Zagajewskiego. W wigilię jego pogrzebu.

Barbara Hanicka

Źródło:
Materiał własny

Autor:
Barbara Hanicka

Raptularz E-Teatru

Czuł się oszukany jak Lear

Po śmierci Grzegorzewskiego poczułem się strasznie osamotniony w teatrze, w zawodzie. Miałem do niego absolutne zaufanie i oddanie. Wiedziałem, że nie tylko on mnie, ale i ja też jestem jemu potrzebny.

Jerzy Trela w rozmowie z Marylą Zielińską

Teatralni kosmici

Robiliśmy rzeczy, których inne teatry się nie podejmowały... w takiej formie i takiej treści. I wściekłość - to dobre słowo - zamieniła się w takie: *spokojnie, spokojnie, wszystko będzie dobrze, jakoś się poukłada...*

- mówią Katarzyna Pawłowska i Maciej Adamczyk ze świętującego 30-lecie działalności Teatru Porywacze Ciał. Rozmawiała Agnieszka Nawrocka w portalu kultura.poznan.pl.

Wydawca i redakcja

Institut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego
ul. Jazdów 1
00-467 Warszawa

redakcja e-teatr.pl
Gdańsk

Portal e-teatr.pl jest centralnym punktem na internetowej mapie polskiego teatru. Od 2004 roku jesteśmy najważniejszym, codziennym źródłem informacji dla środowiska.

www.e-teatr.pl

redakcja@institut-teatralny.pl

wsparcie@e-teatr.pl

www.polishstage.pl

Dowiedz się więcej o redakcji

www.institut-teatralny.pl